

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
10.12.2018
Taltionumero
5785
Diaarinumero
35/2/18

1 (9)

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja A äitinsä B:n edustamana

Päätös, jota valitus koskee

Hämeenlinnan hallinto-oikeus 15.12.2017 nro 17/0651/4

Asian aikaisempi käsittely

Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hallituksen jaoston alainen viranhaltija oli päätöksellään 14.4.2016 hylännyt A:n vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) mukaisen kuljetuspalveluhakemuksen.

Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hallituksen jaosto oli päätöksellään 15.6.2016 (§ 22) palauttanut asian uudelleen valmisteltavaksi siten, että kuljetuspalvelua myönnetään harkinnanvaraisena määräaikaisesti.

Viranhaltija on päätöksellään 28.6.2016 myöntänyt A:lle vammaispalvelulain mukaisena harkinnanvaraisena kuljetuspalveluna määräaikaisesti ajalle 28.6.2016–27.6.2017 kahdeksan yhdensuuntaista asiointi- ja virkistysmatkaa kuukaudessa taksilla -- ja -- välille A:n -- tapahtuvaa urheiluharrastusta varten.

Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hallituksen jaosto on päätöksellään 17.8.2016 (§ 30) hylännyt A:n oikaisuvaatimuksen ja pysyttänyt viranhaltijan 28.6.2016 tekemän päätöksen.

A on valituksessaan hallinto-oikeuteen vaatinut, että jaoston päätös kumotaan ja että hänelle myönnetään vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut harrastus- ja virkistysmatkoille. Yhdensuuntaisia matkoja on myönnettävä 18 kuukautta kohden toistaiseksi -- ja -- sekä -- ja -- välille ja -- sisälle.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hämeenlinnan hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt A:n kuntayhtymän hallituksen jaoston päätöksestä tekemän valituksen.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Sovellettavat oikeusohjeet

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muun muassa kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Lain 10 §:n mukaan tarkemmat perusteet palvelujen ja tukitoimien saamiselle säädetään asetuksella.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammaispalveluasetus) 5 §:n 1 momentin mukaan kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Asiassa saatu selvitys

Yleislääketieteen erikoislääkäri 27.1.2016 päivätyssä lääkärinlausunnossa todetaan, että A:lla on Downin oireyhtymä. Hänellä on todettu neuropsykologisissa tutkimuksissa keskivaikea älyllinen kehitysvammaisuus, joka tarkoittaa käytännössä lukutaidottomuutta sekä numeroiden huonoa ymmärtämistä. Hänen kehitystasokseen on arvioitu noin 5–6-vuotiaan taso. Lausunnon mukaan julkisten kulkuneuvojen itsenäinen käyttö ei onnistu. Lausunnossa suositellaan kuljetuspalveluiden järjestämistä kehitysvammaisuuden vuoksi.

Saadun selvityksen mukaan aikaisemmillä määräaikaishallinnoilla kuljetuspalvelupäätöksillä on haluttu tukea A:n itsenäistymistä ja itsenäistä selviytymistä muun muassa tukemalla hänen kulkemistaan opiskelumatkoilla, vaikka vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelukriteereiden sisänsä ei ole katsottu täyttyneen. A on antamansa selityksen mukaan kyennyt kulkemaan usean kilometrin matkan polkupyörällä päästäkseen urheiluharrastuksiin. A:n muutettua asumaan -- hänen kanssaan on vähitellen aloitettu itsenäisen liikkumisen ja julkisten kulkuvälineiden käytön harjoittelu, jonka todetaan kuntayhtymän hallituksen jaoston lausunnossa edenneen hyvin.

Oikeudellinen arviointi

Vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Edellytyksenä on lisäksi, että palvelu on välttämätön, jotta henkilö suoriutuu tavanomaisista elämän toiminnoista. Vaikeavammaisuus voi olla paitsi fyysisistä myös psyykkisistä syistä johtuvaa. Arvioitaessa sitä, onko kuljetuspalvelua hakenut henkilö edellä mainitun mukaisesti vaikeavammainen, ei henkilöä koskevaan lääkärintodistukseen sisältyvä suositus kuljetuspalveluiden myöntämisestä yksistään osoita oikeutta vammaispalvelulain mukaisiin kuljetuspalveluihin. Arviointia tehtäessä huomioon tulee ottaa myös muu henkilön liikkumisvaikeuksista sekä joukkoliikenteen käyttömahdollisuuksista esitetty selvitys.

Vaikka A pystyy älyllisen kehitysvammaisuutensa vuoksi käyttämään julkisia liikennevälineitä vain tuettuna tai saattajan turvin, hänen terveydentilastaan, liikkumisestaan ja itsenäisestä toimintakyvystään esitetyn selvityksen perusteella ei voida arvioida, että hänellä olisi vamman tai sairauden vuoksi vammaispalveluasetuksessa tarkoitetulla tavalla kohtuuttoman suuria vaikeuksia käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä silloin, kun ne ovat hänen käytettävissään. Hänen liikkumisvaikeutensa eivät ole luonteeltaan sellaisia, että häntä voitaisiin pitää vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa ja vammaispalveluasetuksen 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuna vaikeavammaisena henkilönä, jolle olisi järjestettävä vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetut kuljetuspalvelut. Joukkoliikenneyhteyksien puutteellisuus ei ole peruste kuljetuspalvelun myöntämiselle vammaispalveluna. Kunta voi myöntää muita kuljetuspalveluita harkintansa ja määrärahojensa mukaisesti, mutta hallinto-oikeus ei voi kuntaa siihen velvoittaa, eikä kunnalla ole niin sanotun luotamuksensuojaperiaatteen perusteella myöskään velvollisuutta myöntää tällaisia harkinnanvaraisia palveluita, vaikka niitä olisi aikaisemmin

myönnettykin. Valituksenalainen päätös ei ole YK:n vammaisyleissopimuksen vastainen, eikä päätöstä ole syytä muuttaa.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden ja kuntayhtymän hallituksen jaoston päätökset kumotaan ja hänelle myönnetään kuljetuspalvelu hallinto-oikeudessa vaaditun tavoin.

A on vedonnut vaatimustensa tueksi aiemmin esittämäänsä ja lisäksi todennut muun ohella seuraavaa:

Joukkoliikennepalvelujen puutteellisuus ei ole peruste kuljetuspalvelujen myöntämiselle, mutta siitä ei ole tässä asiassa kyse. Korkeimman hallinto-oikeuden kanta tarvitaan sen tulkintakysymyksen ratkaisemiseksi, onko A vammaispalveluasetuksessa tarkoitettu vaikeavammainen henkilö vai ei. Kyse on sen tulkinnasta, voiko hän käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden enemmistöltä jäi huomaamatta, ettei kukaan edes väitä, että A pystyisi käyttämään itsenäisesti joukkoliikennevälineitä. A:ta koskeva lääkärinlausunto toteaa perustelujen jälkeen yksiselitteisesti, että julkisten kulkuneuvojen itsenäinen käyttö ei onnistu, ja kuntayhtymäkin esittää vain, että käyttö onnistuu tuettuna ja tarvittaessa saattajan turvin. Kuntayhtymäkään ei siis väitä, että A pystyisi käyttämään julkisia liikennevälineitä itsenäisesti.

Kuntayhtymä kyllä käyttää lausunnossaan monitulkintaisia ilmaisuja, joista ei ilmene, mistä A todellisuudessa on selviytynyt joukkoliikennevälineiden käytössä. Kyse on ollut vain siitä, että -- asukkaat ovat yhdessä käyneet päivätoiminnassa julkisella bussilla ohjaajan kanssa, ja muutoinkin A:lla on aina ollut ohjaaja mukana. Itsenäisesti hän ei ole selviytynyt oikean bussin valinnasta tai oikealla pysäkillä poistumisesta, saati bussin vaihtamisesta.

Kuntayhtymä ei pysty järjestämään saattajaa A:lle, joten hän ei pysty siten lainkaan käyttämään joukkoliikennevälineitä. Näin ei edes päästä tulkitsemaan sitä, millaiset vaikeudet olisivat kohtuuttoman suuria julkisten joukkoliikennevälineiden käytössä, koska A pystyisi ylipäätään käyttämään julkisia joukkoliikennevälineitä vain siten, että lähtö-, vaihto- ja saapumispaikalla olisi saattaja, eikä tällaista ole tarjolla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hallituksen jaosto on antanut selityksen, jossa on muun ohella todettu, että A pystyy kulkemaan linja-autolla yhdessä saattajan kanssa. A:lle on tarjottu saattajaa, mutta hänen äitinsä kieltäytyi tästä palvelusta.

A on antanut vastaselityksen, jossa on muun ohella todettu, että kunta tarjosi saattajapalvelua, jossa A olisi saatettu urheiluharrastukseen mutta ei sieltä pois. Tätä ei voida pitää kuljetuspalveluna.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Valitus hylätään. Hallinto-oikeuden päätöstä ei muuteta.

Perustelut

Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Irma Telivuo
oikeusneuvos

Hannele Ranta-Lassila
oikeusneuvos

Mikko Pikkujämsä
oikeusneuvos

Vesa-Pekka Nuotio
oikeusneuvos

Antti Pekkala (t)
oikeusneuvos

Anna Heikkilä
Asian esittelijä, oikeussihteeri

Esittelijän eriävä mielipide ilmenee päätöksen liitteestä.

LIITE

Esittelijän eriävä mielipide

Esittelijän eriävä mielipide

Asian esittelijän oikeussihteeri Anna Heikkilän esitys asian ratkaisemiseksi oli seuraava:

Kumoan hallinto-oikeuden ja Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hallituksen jaoston päätökset ja palautan asian hallituksen jaostolle uudelleen käsiteltäväksi.

Perustelut

Katson yhdenvertaisuuden periaatteen edellyttävän, että vammaispalveluasetuksen 5 §:ssä tarkoitettu arviointi henkilön vaikeavammaisuudesta suoritetaan fyysisesti vammaisten ja kehitysvammaisten henkilöiden kohdalla samoin perustein. Vakiintuneessa oikeuskäytännössä vaikeavammaisuuden arvioinnissa merkitystä ei ole annettu sille seikalle, kykeneekö henkilö käyttämään julkisia joukkoliikennevälineitä yhdessä avustajan tai muun saattajan kanssa, jos liikkumisvaikeudet ovat johtuneet fyysisestä vammasta.

Katson, että A:n terveydentilasta ja toimintakyvystä esitetty selvitys osoittaa, että hän on vammaispalveluasetuksen 5 §:ssä tarkoitettu vaikeavammainen henkilö. Edellä todetusta johtuen asiaa ei tule arvioida toisin sillä perusteella, kykeneekö hän käyttämään julkisia joukkoliikennevälineitä yhdessä saattajan kanssa.

Tämän jälkeen tulee erikseen arvioitavaksi, tarvitseeko A kuljetuspalvelua vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla välttämättä. A on ollut 24-vuotias silloin, kun valituksen kohteena oleva päätös on tehty kunnassa. Hän harrastaa aktiivisesti vammaisyleisurheilua. A:lle on aiemmin ennen vuotta 2016 myönnetty vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu, jonka avulla hän on päässyt kulkemaan erityisesti tähän harrastustoimintaansa. Tämä sekä erityisesti A:n nuoreen ikään liittyvä tarve itsenäistymisen opetteluun ja liikkumiseen ilman vanhempansa huomioon ottaen katson, että A tarvitsee välttämättä edelleen kuljetuspalvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoistaan.

Tämän vuoksi hallinto-oikeuden ja Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hallituksen jaoston päätökset on kumottava ja asia palautettava hallituksen jaostolle uudelleen käsiteltäväksi vammais-palvelulain mukaisen kuljetuspalvelun myöntämistä varten.

Vakuudeksi:

Oikeussihteeri Anna Heikkilä

Jakelu

Päätös

A, maksutta

Jäljennös

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hallituksen
jaosto